

המלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

מאת עמיתי מכון ירושלים
לאסטרטגיה ולביטחון

נובמבר 2023 | כסלו תשפ"ד

מכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון
The Jerusalem Institute
for Strategy and Security

חקר הביטחון הלאומי למען ישראל חזקה וירושלים מאוחדת

מכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון:

מספק ייעוץ מדיני-ביטחוני למנהיגי ישראל

מכשיר דור חדש של מומחים לביטחון לאומי

מעלה את המודעות של הציבור בישראל ושל מעצבי מדיניות בעולם לדילמות הביטחוניות של ישראל

מקדם מדיניות פרגמטית שתשמור על ביטחונה של ישראל ותוביל בטווח הארוך להסדרים מדיניים יציבים

מדגיש את חיוניותם של עוגנים ביטחוניים מוצקים בהסכמים מדיניים

משדר תפיסת עולם ריאליסטית בתחומי היחסים הבינלאומיים והביטחון הלאומי

עומד על חשיבותה של ירושלים המאוחדת לביטחון מדינת ישראל וייעודה

חוקרי המכון משתתפים במלחמה על דעת הקהל בתקשורת הישראלית והבינלאומית

המלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

- בהעדר ודאות שהשעון המדיני לא יעצור את ישראל לפני השמדת התשתית הצבאית של החמאס, עליה לפעול במהירות ולכבוש את עזה כדי להגיע ל"יום שאחרי".
- ישראל צריכה להתמקד במימוש האינטרסים הביטחוניים: **שימור חופש הפעולה הצבאי בעזה והקמת אזורי חיץ רחבים בעזה בשליטה ישראלית** (לא ריבונות). יש לבנות אזורי חיץ רחבים בייחוד בצפון הרצועה (להרחקת עזה מיישובי העוטף) ובדרומה (לצמצום ההברחות לעזה מסיני), רצועה מקבילה למכשול הביטחוני שיוקם מחדש לאורך הגבול.
- יש להימנע מלהתנגש עם האמריקנים. אפשר תמיד להגיד "כן, אבל".
- על ישראל לתמוך בדרישה האמריקנית ל"התחדשות" הרש"פ, תוך ניסיון להגיע להבנות עם האמריקנים על תוכן ה"התחדשות" (ראה תנאים בנספח). הסיכוי ל"התחדשות" קטן.
- יש לשאוף לצמצם ככל האפשר נוכחות של כוחות בי"ל כדי להימנע ממתחים עם וושינגטון ועם המדינות המשתתפות בכוח הבינלאומי.
- הרשות הפלסטינית בעזה עדיפה על כוחות בי"ל אפילו בהנהגה אמריקנית, כי היא מאפשרת חופש פעולה רב יותר וקיימים כבר דפוסים של שת"פ ביטחוני מוגבל. לרשות יש תשתית ניהולית בעזה העשויה להיות לעזר בסיוע ההומניטרי. לא בטוח שהרשות תגלה רצון להיכנס לעזה או לתקן את עצמה.
- בהעדר היתכנות של מימוש חלופות העולות בשיח הנוכחי ייתכן שיווצר בשטח מנגנון למניעת אסון הומניטרי שמקור סמכותו ומשך קיומו אינם ברורים. התפתחות כזאת היא תואמת אינטרסים ישראלים כי הסדר כזה נעדר יסודות שלטוניים ומאפשר חופש פעולה צבאי.
- יש לוודא שהמדינות המוכנות להקצות כספים לשיקום עזה לא יציגו תנאים שאינם מתיישבים עם האינטרסים של ישראל.
- יש לקיים פעילות דיפלומטית ענפה, בנוסף על הזירה האמריקנית, באירופה ובמדינות ערב שיש לנו איתן קשרים, על מנת להסביר מה דרוש כדי להגיע לרש"פ מחודשת, וכיצד למנוע צמיחה מחדש של החמאס ובמקביל למנוע אסון הומניטרי בעזה.
- הדיון על ה"יום שאחרי בעזה" אינו יכול להיות מנותק מהניסיון האיראני ושליחיו לפגוע באוכלוסיית ישראל בדרך להתפרקותה. אחרי תבוסת חמאס, ישראל חייבת למצוא את הזמן המתאים לעימות צבאי עם חיזבאללה, ואף עם איראן וכוחותיה באזור.

נספח להמלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

ממד הזמן

ארה"ב וגם המדינות הערביות "המתונות" מעוניינות בהבסת החמאס על ידי צה"ל. בינתיים, נראה שלצה"ל יש עוד זמן להשגת מטרת המלחמה: חיסול התשתיות הצבאיות של חמאס והחזרת ההרתעה הישראלית (נושא החטופים הוא סוגיה נפרדת שצריכה להיפתר עם סיום הלחימה). גם בניית חלופה לשלטון חמאס בעזה היא מיזם דיפלומטי שייקח זמן ואפשר לנצל זמן זה להמשך הלחימה ולבניית אזורי החיץ. עם זאת "השעון המדיני" מתקתק, ואין לישראל זמן בלתי מוגבל להשגת מטרת המלחמה.

החלופות

ביוזמת ארה"ב (וגם כדי לרכוש לגיטימציה) התחיל בארץ הדיון ב"יום שאחרי". השאלה הרטורית מי רוצה את עזה אינה זוכה למענה. אכן אין חלופות טובות. החלופות שעולות הן:

1. ריק שלטוני בעקבות נסיגה לא מתואמת של צה"ל.
2. החזרת הרשות הפלסטינית לעזה עם כוח המשטרה (צבא) שלה אחרי שתעבור שינוי מהותי.
3. החזרת הרשות הפלסטינית לעזה לאחר תקופת ביניים של ייצוב על ידי כוחות זרים בהנהגה אמריקנית.
4. המלכת דמות עזתית כדוגמת דחלאן בעזה.
5. משטר נאמנות בי"ל בחסות כוחות או"ם.
6. בהעדר אפשרות למימוש אחת החלופות שצוינו יקום מנגנון שיטפל בצורכיהם ההומניטריים של תושבי עזה בלבד, תוך הסתמכות על שלד הפקידות של הרשות שניהלה מערכות ממשלתיות בעזה גם כאשר חמאס שלט בשטח.

העדפות השחקנים העיקריים

ישראל

ירושלים אינה מעוניינת להישאר בעזה וליטול אחריות על תושביה. יעדיה הביטחוניים לאחר המלחמה הם:

- א. לשמור על חופש הפעולה הצבאי כדי לגדוע צמיחת התארגנויות של מחבלים ברצועה.
- ב. ליצור אזורי חיץ רחבים בשליטת ישראל (לא ריבונות), בייחוד בצפון הרצועה (להרחקת עזה מיישובי העוטף) ובדרומה (לצמצום ההברחות לעזה מסיני), ורצועה מקבילה למכשול הביטחוני שיוקם מחדש לאורך הגבול. אזורי חיץ אלו צריכים להפוך לשטחי הריגה למניעת גישה אל יעדים ישראליים.

נספח להמלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

ארה"ב

ממשל ביידן שבוי באמונה שניתן ליישם את הפרדגימה של שתי מדינות לשני עמים וקץ הסכסוך על ידי החזרת הרשות הפלסטינית, אומנם מחודשת (Revitalized), לעזה. ארה"ב מוכנה לשקול תקופת ביניים של נוכחות כוחות ערביים (אולי גם אחרים) עד שהרשות תהיה בשלה לשלוט בעזה.

העדפות הרש"פ

על פי דבריו של יו"ר הרשות יש נכונות לקחת אחריות על עזה בתנאי של הגעה להסדר מקיף בסכסוך הישראלי-ערבי. קשה להניח שהרשות תיענה ללחץ האמריקני לרפורמות משמעותיות בתחום השלטון ומערכת החינוך ותוותר על תשלומים למחבלים. הסכמת הרש"פ לעסוק בשיקום עזה ובבניית מוסדות בעזה מוטלת בספק.

מצרים

מצרים עוקבת בדאגה אחר מה שקורה בגבולה המערבי. היא אינה רוצה לקחת אחריות על עזה וגם אינה רואה בעין יפה כוחות סעודיים או אמריקניים בגבולה. ייתכן שבגלל מצבה הכלכלי הקשה היא עלולה להתפתות להשתתף בכוח בין-ערבי בעזה בעזרת מענקים נדיבים. החזרת הרשות לעזה היא כנראה פתרון נוח לקהיר. חולשתה של הרשות תאפשר למצרים השפעה על הנעשה בעזה. עם זאת יש לזכור שלמצרים יש אינטרס בשימור תפקידה כמתווך בין חמאס לישראל, ומוכן שהיא אינה ששה לאבד את מנוף ההשפעה זה. קיום קוץ בצידה של ישראל כחמאס אינו נוגד את האינטרס המצרי לא לראות ישראל חזקה מדי.

העדפות יתר העולם

הן פחות חשובות. עם מספר יוצאי דופן כולם יתיישרו לפי הנוסחה האמריקנית שהתקבלה ברמאללה.

דיון בחלופות מנקודת מבטה של ישראל

בהיבט הביטחוני ריק שלטוני בעזה אינו צריך להטריד את ישראל, כי הוא מאפשר חופש פעולה צבאי לישראל להיכנס ולצאת ככל שנדרש. כמו כן, בעת ריק שלטוני לא תהיה התנגדות יעילה להקמת אזורי החיץ שלאורך הגבול עם הרצועה.

ההיתכנות להסכמה אמריקנית לריק שלטוני קלושה. האמריקנים חוששים מאוד מתוהו ובוהו. הם חולמים על שלטון יציב אשר יביא חוק וסדר לרצועה ויוכל לעסוק בשיקומה בעזרת תקציבים נדיבים

נספח להמלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

מהקהילה הבינלאומית. החזון האמריקני היומרני, כפי שנוסח על ידי הנשיא ג'ו ביידן לאחרונה, כולל גם קץ הסכסוך והמלחמות. נראה שהאמריקנים שכחו את כישלונותיהם ב"הנדוס מדינות" מוסלמיות, כמו אפגניסטן ועיראק, אף שהצבא האמריקני נשאר בהן שנים רבות לאחר כיבושן.

קשה למצוא דמות עזתית אשר תרצה לשלוט בעזה בגלל הפחד שיירצח על ידי החמאס. כל דמות עזתית תצטרך לגייס כוח מקומי אשר יבטיח את שלטונו. הישענות על כוחות זרים, ועל אחת כמה וכמה על צה"ל, תכרסם בלגיטימיות שלו וביעילותו. כל ההסדרים המוצעים האחרים סובלים מאותה חולשה – העדר לגיטימיות. יתר על כן, משטר נאמנות בי"ל בגיבוי כוחות בינלאומיים של האו"ם, או כוחות בין-ערביים, או יחידות ממדינות מערביות בהנהגה אמריקנית, או הרשות הפלסטינית – כולם ידאגו קודם כול לשרידותם ויעדיפו להעלים עין מהתארגנויות של מחבלים שמטרתם היא לפגוע בישראל. יכולתם להשפיע על התרבות הפוליטית בעזה ועל מערכת החינוך, שהיא המפתח לשינוי היחס לישראל, מוטלת בספק רב. גם האמריקנים אשר דבקו בשינוי בתרבות הפוליטית של עיראק ציינו שזה מחייב מאמץ רב-דורי.

הניסיון הישראלי עם כוחות בינלאומיים הוא רע. יעילותם במניעת טרור מוגבלת. הם נעלמים בשעת מבחן, או מפריעים לפעולות צה"ל. כוחות שלום הם גם מקור למתיחות עם המדינות אשר חייליהן מוצבים בשטח. יכולותיהן ורצונן של הרשות הפלסטינית להגן על ישראל מפני טרור גם הם מוגבלים מאוד, ועמדות היסוד שלה כלפי ישראל אינן רחוקות מהותית מאלו של חמאס.

בהעדר חלופה טובה שראוי להתאמץ לממשה, יש לבחור בחלופה שהיא פחות מזיקה לישראל ושהיא מתכנסת עם רצונותיה של ארה"ב, כדי לשמר את היחסים עם בעלת הברית החשובה. באופן כללי, יחסים טובים עם ארה"ב נדרשים לישראל כדי לקבל סיוע כספי, דיפלומטי וצבאי. זה תקף בייחוד לאחר המלחמה בעזה. אז תדקק ישראל לארה"ב על מנת להשלים את מצבת מערכות הנשק שלה ולמלא את מחסני התחמושת שהתרוקנו. ישראל תזדקק לתמיכתה של ארה"ב גם אם תרצה להרחיב את המלחמה כדי להיפרע מהחיזבאללה.

לכן, אין טעם להתנגד למאמצים הדיפלומטיים האמריקנים. במסגרת האובססיה האמריקנית לפתרון "שתי מדינות לשני עמים", ממשל ביידן מעוניין להחזיר את עזה לשלטון הרשות הפלסטינית כדי לאחד שוב את איו"ש ואת עזה לישות מדינית אחת. זו הסיבה שארה"ב תומכת במלחמה לחיסול היכולות הצבאיות של ארגון החמאס – היריב הגדול של הרשות הפלסטינית. למרות המחדלים השלטוניים המתמשכים של הרשות הפלסטינית, וושינגטון מאמינה שיש תקנה לרשות הפלסטינית. אין להקל ראש בנחישות הנשיא לעמוד על מימוש חזונו.

ההיענות לארה"ב, שעשויה להיתפס כויתור גדול מצד ישראל, חשובה גם למניעת הקצנה נוספת בעמדת המפלגה הדמוקרטית בארה"ב. הסרת ההתנגדות הישראלית להכנסת הרשות לעזה גם תוכיח לממשל ביידן שממשלת ישראל אינה שבויה בידי הימין הקיצוני, אשר מתנגד בכל מאודו להעברת

נספח להמלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

הרצועה לרשות – תרחיש שעלול לדעת הימין להגדיל את הסיכויים להקמת מדינה פלסטינית (למרות כישלונה של הרשות להקים מדינה מתפקדת באיו"ש).

- על ישראל לתמוך בדרישה האמריקנית ל"התחדשות" הרש"פ. יש להציע לאמריקנים תנאים שבהם הרשות צריכה לעמוד שנשמעים סבירים בארה"ב:
- א. הפסקת תשלומים על ידי הרשות למחבלים ובני משפחותיהם.
 - ב. שינויים גדולים במערכת החינוך על מנת להקטין בצורה משמעותית את השנאה לישראל.
 - ג. פירוק UNWRA – ארגון אשר משמר ומלבה את הסכסוך – והעברת כל סמכויותיו לרשות כדי לחזקה.
 - ד. דחמאסיזציה של הישות הפלסטינית (הוצאת חמאס מחוץ לחוק וכו').
 - ה. ביטול הפניות של הרש"פ לבית המשפט בהאג.

דווקא הכנסת הרש"פ (גם לא מתוקנת) לעזה תבטיח את חופש הפעולה הצבאי הגדול ביותר – המטרה הישראלית. חולשתה וחוסר היעילות שלה הופכים ליתרון עבור ישראל. הרשות מורגלת לחופש פעולה צבאי ישראלי. לרשות יש גם אינטרס קבוע למנוע את התחזקות החמאס בזירה הפלסטינית לאחר הבסתו על ידי ישראל. זה הלוז של שיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל עד כה. כמו באיו"ש, צה"ל הוא זה שיצטרך לעשות את רוב העבודה נגד צמיחת תאי חמאס חדשים בעזה, ואין לצפות להתנגדות גדולה מדי מצד הרשות.

ישראל צריכה להתכונן גם להצעה אמריקנית לשלטון זמני של כוח בין-ערבי (או רב-לאומי) בהנהגת ארה"ב – במקרה (הסביר) שהרשות לא תוכל אלא תרצה לעמוד בתנאים האמריקניים ל-Revitalization. המודל המועדף במקרה זה, לתקופת מעבר של שנים ספורות, הוא של מקור סמכות שבו ישראל תיטול חלק לצד מצרים וארה"ב, או מורחב יותר. בתקופת המעבר יתקיים שילוב בין מסגרת אזרחית – שתעסוק בממשל ובשיקום ובשינוי יסודי של החינוך והמרחב הציבורי (סיכויי ההצלחה קטנים) – לבין כוחות שיטור רב-לאומיים שיגויסו ממדינות שיש להן אינטרס בכך (חשוב שלא יהיו אנשי צבא אמריקניים "בשטח", אך תהיה נוכחות בדרגי הפיקוד).

החיסרון הוא התפתחות מחויבות אמריקנית גדולה ל"חיים חדשים בעזה" – על המשתמע מכך באשר לסדר העדיפויות מול שיקולי הביטחון. היתרון הוא המשך הבידול בין עזה לאיו"ש, שכן אין זה ודאי כלל שהגורמים המקומיים שיצמחו בחסות המסגרת הרב-לאומית יבחרו בבוא היום להכפיף את עצמם לשלטון של תושבי "הגדה".

נספח להמלצות למדיניות הישראלית בנושא "היום שאחרי"

תאריך נסיגת צה"ל מעזה

התאריך יכול להפוך לעמדת מיקוח להשגת המבוקש מהאמריקנים בעזה. ארה"ב לא תרצה לראות את צה"ל נסוג ללא הקמת הסדר פוליטי חדש, יציר כפיה, שיחליף בתהליך מסודר את הצבא הישראלי. ארה"ב זקוקה לשיתוף פעולה ישראלי בניסיון "הדון קישוטי" לבנות רש"פ חדשה ולשים קץ לסכסוך הישראלי-פלסטיני, כדברי הנשיא ביידן, וליצור יציבות ושפע בעזה.

תנו לרשות הפלסטינית להיכשל בעזה

פרופ' אפרים ענבר

דווקא החולשה וחוסר היעילות של הרשות הפלסטינית הן יתרון עבור ישראל. כניסת הרשות לעזה "ביום שלאחרי" עדיפה מכול החלופות כדי לשמר את חופש הפעולה של צה"ל ברצועה.

יש לקוות של ישראל יהיה מספיק זמן להשיג את מטרת המלחמה – חיסול התשתיות הצבאיות של חמאס והחזרת ההרתעה הישראלית. ישראל אינה מעוניינת להישאר בעזה ולקבל אחריות על תושביה. עם זאת, ישראל חייבת לשמור על חופש פעולה צבאי כדי לגדוע צמיחת התארגנויות של מחבלים ברצועה לאחר הנסיגה.

ריק שלטוני בעזה אינו צריך להטריד את ישראל יותר מדי, כי הוא מאפשר חופש פעולה צבאי לישראל להכנס ולצאת ככול שדרוש. אבל האמריקנים חוששים מאוד מתוהו ובוהו, לכן הם מתעקשים על הדין של "היום שאחרי". הם חולמים על שלטון יציב אשר יביא חוק וסדר לרצועה ויוכל לעסוק בשיקומה בעזרת תקציבים נדיבים מהקהילה הבינלאומית. החזון האמריקני, כפי שנוסח על ידי הנשיא ג'ו ביידן לאחרונה כולל גם קץ הסכסוך והמלחמות. הם מתעלמים מכישלונותיהם ב"הנדוס מדינות" מוסלמיות, כמו אפגניסטן ועיראק, אף שהצבא האמריקני נשאר בהן שנים לא מעטות לאחר כיבושן.

בזכרנו את הניסיון האמריקני הזה, ומה שקורה בישויות מדיניות ערביות כמו לוב, לבנון, סוריה, עיראק ותימן, ואפילו הרשות הפלסטינית, בניית מסגרת מדינית אשר תהפוך את עזה לסינגפור או למשהו פחות מזה אינה נראית כמשימה קלה לביצוע. עזה אינה גרמניה או יפן, מדינות מודרניות שהכיבוש האמריקני הניע שינוי תוספתי במערכת הערכים והפוליטית שלהן. אין לשכוח שעזה חיה בשעון זמן אחר.

לכן, הציפייה שביום שלאחר מיטוט שלטון החמאס בעזה יקום משטר חדש אשר מסוגל לשמור על המונופול של השימוש בכוח כדי למנוע התארגנויות טרור, ואשר ייתר את הצורך הישראלי בחופש פעולה צבאי בעזה, אינו מציאותי. כמו כן, הסיכוי לשנות את מערכת החינוך והתקשורת בעזה כדי לשרש או להקטין משמעותית את השנאה נגד יהודים וישראל הוא קלוש.

משטר נאמנות בי"ל בגיבוי כוחות בינלאומיים של האו"ם, או כוחות בין-ערביים, או יחידות ממדינות מערביות בהנהגה אמריקנית, או הרשות הפלסטינית – כולם ידאגו קודם כול לשרידותם ויעדיפו להעלים עין מהתארגנויות של מחבלים שמטרתם היא לפגוע בישראל. יכולתם להשפיע על התרבות הפוליטית בעזה מוטלת בספק רב.

תנו לרשות הפלסטינית להיכשל בעזה

פרופ' אפרים ענבר

הניסיון הישראלי עם כוחות בינלאומיים הוא רע. יעילותם במניעת טרור מוגבלת. הם נעלמים בשעת מבחן, או מפריעים לפעולות צה"ל. כוחות שלום הם גם מקור למתיחות עם המדינות אשר חייליהן מוצבים בשטח. יכולותיה ורצונה של הרשות הפלסטינית להגן על ישראל גם הם ידועים לשמצה.

למרבה הצער, ישראל אינה יכולה להתעלם מההעדפות האמריקניות. ארה"ב חשובה מאוד לישראל, בייחוד לאחר המלחמה בעזה. אז היא תדקק לארה"ב להשלים את מצבת מערכות הנשק שלה ולמלא את מחסני התחמושת שהתרוקנו. ישראל תדקק לתמיכתה של ארה"ב גם אם תרצה להרחיב את המלחמה לחזית הצפונית להפרע מהחיזבאללה.

לכן, ירושלים צריכה להתחשב ברצונותיה של וושינגטון. במסגרת האובססיה האמריקנית לפתרון "שתי מדינות לשני עמים", ממשל ביידן מנסה ליישם פרדיגמה זאת על ידי החזרת שלטון הרשות הפלסטינית לעזה כדי לאחד שוב את הגדה המערבית ואת עזה לישות מדינית אחת. זו הסיבה שארה"ב תומכת במלחמה לחסל את היכולות הצבאיות של ארגון החמאס – היריב הגדול של הרשות הפלסטינית. למרות המחדלים השלטוניים של הרשות הפלסטינית וחוסר היכולת שלה לתקן דרכיה, וושינגטון התמימה מאמינה שיש תקנה לרשות הפלסטינית.

כול הצעה ישראלית ל"יום שאחרי" חיבת להתכנס עם ההעדפות של ממשל ביידן אשר תמך רבות בישראל במלחמת "חרבות ברזל". כפי מתחשבים בגחמות האמריקניות בתחום ההפסקות ההומניטריות במהלך המלחמה, ריצוי וושינגטון בנושא "היום אחרי" הוא מחויב המציאות בגלל מבנה היחסים הדו-צדדיים, מעצמה מול מדינה קטנה. אין להקל ראש בחזון של הנשיא. היענות חשובה גם למניעת הקצנה נוספת בעמדת המפלגה הדמוקרטית בארה"ב.

בחינת החלופות לשלטון בעזה אינה מעודדת. החלופה אשר תבטיח את חופש הפעולה הצבאי הגדול ביותר -המטרה הישראלית – היא דווקא הכנסת הרשות הפלסטינית לעזה. חולשתה וחוסר היעילות שלה הופכים ליתרון עבור ישראל. לרשות יש גם אינטרס למנוע את התחזקות החמאס בזירה הפלסטינית לאחר הבסתו על ידי ישראל. זה הלזז של שיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל. כמו באיו"ש, צה"ל הוא זה שיצטרך לעשות את רוב העבודה נגד צמיחת תאי חמאס חדשים בעזה, ואין לצפות להתנגדות גדולה מדי מצד הרשות.

באשר לשלטון האזרחי, קשה להניח שהרשות תתפקד בעזה טוב יותר מכפי שהיא מתפקדת באיו"ש. למעשה חלק נכבד מניהול הרצועה הוא בידיה. הרשות משלמת משכורות לאלפי פקידים. היא כמובן תמשיך להיות מושחתת ולא יעילה. אולי מעט מהכסף הרב שיגיע לשיקום הרצועה יטפטף לעזתים.

תנו לרשות הפלסטינית להיכשל בעזה

פרופ' אפרים ענבר

יש להניח שהרשות והאנשים מטעמה ייכשלו בעזה. כישלון נוסף של התנועה הלאומית הפלסטינית הוא טוב לישראל במאבק הבין-דורי בין התנועה הציונות לבין תנועה הלאומית הפלסטינית. רק רצף של כישלונות מהדהדים וכאב מצטבר יביאו את הפלסטינים להכרה שעדיף לא להלחם בציונים. בזמן הקרוב, אין סיכוי שהפלסטינים יוותרו על חלומותיהם. סקר דעת קהל מהקיץ מראה ששני שלישי מהפלסטינים חושבים שישראל לא תחגוג את שנת העצמאות המאה שלה. אולי כישלון נוסף בעזה ישכנע את הפלסטינים בטווח הארוך להזניח חלומות באספמיה ואת העולם שלפלסטינים תנועה לאומית כושלת שאינה ראויה לתמיכה.

הסרת ההתנגדות הישראלית להכנסת הרשות לעזה גם תוכיח לממשל ביידן שממשלת ישראל אינה שבויה בידי הימין הקיצוני, אשר מתנגד בכל מאודו להעברת הרצועה לרשות שעלולה לדעתו להגדיל את הסיכויים להקמת מדינה פלסטינית (למרות כישלונה של הרשות להקים מדינה מתפקדת באיו"ש).

גם עבור מצרים, אשר עוקבת בדאגה אחר מה שקורה בגבולה המערבי, החזרת הרשות לעזה היא ככול הנראה פתרון נוח. חולשתה של הרשות תאפשר למצרים השפעה על הנעשה בעזה.

תמורת הסרת ההתנגדות לשלטון הרשות בעזה, ישראל צריכה לדרוש את התיקונים שהאמריקנים מבינים שיש בהם צורך. אין מקום לרשות אשר שולחת כסף למשפחות מחבלים ומחנכת את אזרחיה לשנאת ישראל. גם אם דרישות אלו לא יתמלאו, חשוב יותר להגיע להסכמות עם האמריקנים על יצירת אזורי חיץ רחבים בשליטת ישראל (לא ריבונות) במיוחד בצפון הרצועה (להרחקת עזה מיישובי העוטף) ובדרומה (לצמצום ההברחות לעזה מסיני). אזורי חיץ אלו, ורצועה מקבילה למכשול הביטחוני שיוקם מחדש שלאורך הגבול, צריכים להפוך לשטחי הריגה למניעת גישה אל יעדים ישראלים. אובדן שטח ידגיש גם את המחיר שישראל גובה עבור תוקפנות פלסטינית.

תאריך נסיגת צה"ל מעזה יכול להפוך לעמדת מיקוח להשגת המבוקש בעזה. ארה"ב לא תרצה לראות את צה"ל נסוג ללא הקמת הסדר פוליטי, יציר כפיה, שיחליף בתהליך מסודר את הצבא הישראלי. ארה"ב זקוקה לשיתוף פעולה ישראלי בניסיון "הדון קישוטי" לשים קץ לסכסוך הישראלי-פלסטיני, כדברי הנשיא ביידן, וליצור יציבות ושפע בעזה. אין טעם להתנגד למאמצים הדיפלומטיים האמריקנים, אף על פי שאנו יודעים שלאחר הנסיגה, צה"ל יצטרך להמשיך "לכסח את הדשא" בעזה.

© מכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון

רח' אבא אבן 16, ירושלים • טל' 02-9406060 • info@jiss.org.il

נובמבר 2023, כסלו תשפ"ד

www.jiss.org.il